

o psychice teroristy

PhDr. Marcela MOULISOVÁ, Ph.D., Policejní akademie ČR, Praha

Příspěvek podává zpracovaný výtah podstatných partií článku Laurence Millera, který se zabýval typologií teroristů, druhy jejich psychopatologie a praktickými směrnicemi pro jejich vyslýchání. Jeho článek „The Terrorist Mind. Typologies, Psychopathologies, and Practical Guidelines for Investigation“ je uveden v G. Furst (ed.) *Contemporary Readings in Criminology*, Thousand Oaks : Sage Publications, 2009, s. 89-95, kam byl ve zkrácené podobě přetištěn z *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 2006, 50, 255-268.

Podle Millera se tradiční typologie teroristů více soustřeďovala na faktory sociální, kulturní a demografické, a málo na individuální psychologii. Jeho článek chce proto tuto oblast obohatit. Veřejnost často vnímá teroristy jako nehumánní až šílené nebo přinejmenším duševně nemocné bytosti, které tudíž snadno mohou zabít nevinné lidi. Byli-li by takovými, pak v podstatě nemůžeme nic dělat, abychom je odradili od jejich jednání. Ale jestliže nejsou duševně nemocní, situace může být jiná.

Nejprve je třeba zvažovat teroristy ve světle psychopatologie. Jako protiváha našemu běžnému vnímání teroristy jako nehumánní bytosti je možné předpokládat tři základní způsoby racionalizace nastavení mysli teroristy, která mu usnadní zabít, respektive nebrat ohled na nevinné. První - žádná cílová populace není zcela nevinná, buď proto, že i její vlastní jednání může mít za cíl nevinné, nebo jednoduše proto, že je zlá už tím, že je vlastně spojena s nepřátelskou skupinou cestou podpory deformovaných hodnot a jednání nenáviděné skupiny. Druhý - oběti sice mohou být osobně nevinné, ale boj je zkrátka peklo, a ve všech, i ušlechtilých bojích, vždy souběžně existují vedlejší škody. Třetí, poněkud zvláštně praktický přístup - jestliže je cílem čistý nátlakový teror, pak čím větší je počet zabitých, tím lépe. Obyvatelstvo pak totiž, cestou nejjednoduššího hledání viníka, bude konečně dávat vinu těm, co je vedou (politikům), za to, že je neochrání, takže z tohoto pohledu nevinní nejsou vedlejším účinkem nebo nutností, které ovšem můžeme litovat, ale v podstatě úmyslným strategickým cílem.

Porovnají-li se zobecnělé psychologické profily běžných pachatelů (ordinary criminals) a politických teroristů, jsou zde patrné rozdíly. Běžní pachatelé častěji mívají nízké verbální IQ, impulzivitu, malou sebekontrolu, malou schopnost plánovat, vykořisťující interpersonální vztahy a návyk na alkohol a drogy.

Politici teroristé jsou, přinejmenším častěji, normální inteligence, nebývají závažně duševně nemocní a nezneužívají drogy. Postrádají rané vývojové antisociální struktury, které charakterizují mnohé chronické pachatele. Rovněž nemají před svým zapojením do násilné politické aktivity nějakou významnější historii nezákonných projevů. Jsou celkově lépe vzdělaní a schopní spolupráce a spolupracujícího rozhodování, organizování a jednání. Jsou-li konfrontováni s lidskými důsledky svých činů, nemají chladný bezvýčitekový postoj charakteristický pro pravého psychopata, ale ospravedlňují to vírou, že v boji za vznešenější věc jsou násilná jednání nutná. Z tohoto pohledu pak psychologická síla, nikoli slabost, mohou tvořit základ charakteru většiny aktivních teroristů. Pouze ti s určitou vnitřní duševní tvrdostí a smyslem pro věrnost pravděpodobně vstoupí do organizace, která nabízí málo zjevných, materiálních odměn, zato mnoho nebezpečí, a vydrží styl jejího života. Navíc intenzivní náboženská, filosofická nebo politická víra v to, za co se bojuje, pomáhá bojovat s větší prudkostí a zarputileji také odolávat vyslýchání.

Z četných typologií struktur teroristických skupin uvádí autor **dvě reprezentativní typologie teroristů**, které mohou mít význam pro naše pokusy dostat se do nitra mysli teroristy. Obecně platí, že jakákoli teroristická nebo jiná extrémní skupina je komplexní organizací se specifickými rolemi a individuálními příspěvky jednotlivců k cílům a strategii organizace. **Jedna z raných typologií** rozdělila teroristy na „**křížáky, kriminální osoby a šilence**“ (crusaders, criminals, and crazies).

Křížáci jsou nejvíce ideologicky motivovaní teroristé, oddaní své věci (např. islámskému džihádu, neonacismu). Ve skupině tvoří centrální jádro manifestující skupinové zaujetí a plánující strategické operace vůči skupinám nepřátel, ať už ti jsou definováni jakkoli.

Kriminální osoby jsou v podstatě násilní jedinci, kteří spojením s teroristickou organizací vlastně hledají, a to prostřednictvím zdánlivě přijatelné a vznešené věci, omluvu

pro své antisociální impulsy¹. Typicky jsou nejméně ideologicky zaujati pro skupinu a tak mohou snadno změnit dějiště pod návnadou nových a lepších příležitostí k tomu, vybit své agresivní chutě. Ač ve skupině spíše nenávidění, jsou nicméně nutnými členy, kteří z velké části provádějí špinavou práci organizace, protože jsou v tom dobří a těší je to.

Šílenci pracují pod nějakým duševním narušením, které může buď upevnit jejich věrnost skupině, nebo, v důsledku jejich zaujetí a chování, může vyústit do nebezpečné nestability. Jedinci tohoto typu nemající kořeny, anomičtí a rozladění, jsou obecně přitahováni k tomu, aby zakotvili ve filosofické jistotě mnoha extremistických skupin. Může-li být jejich psychopatologie využita pro skupinové cíle, mohou ve struktuře teroristické organizace hrát užitečnou roli.

Jiná v současnosti uznávaná typologie pochází z práce Strentze², který studoval americké i mezinárodní teroristické organizace, které se objevily v pozdních 60. a 70. letech. Podstata této analýzy se ještě i dnes aplikuje na skupiny moderních teroristů. Podle něj se v takové skupině typicky vyskytují **vůdci, aktivní vykonavatelé a idealisté** (leaders, activist-operators, idealists).

Vůdci teroristických skupin obvykle vykazují egocentrické zkreslení reality, které se může rozšiřovat až na úroveň paranoie. Mají tendenci vidět svět jako tkanivo spiknutí a konspirací, zvláště podřadných kultur a náboženských bezvěrců, kteří znečišťují a otravují čistotu jím definované vybrané skupiny. Zřídka otevřeně psychotičtí mohou se tito lídři s charakterologickou paranoiou skrýt vnějšimu světu tím, že se zahálí do umělého charisma osoby mající sebedůvěru a schopnost vést, takže se vynořují jako mesianističtí lídři.

Další subtyp člena teroristické organizace – **aktivní vykonavatel** – typicky mívá antisociální nebo psychopatickou strukturu osobnosti. Tyto typy často jsou bývalými nebo současnými námezdními vojáky nebo bývalými trestanci s dlouhým seznamem různorodých obvinění. Často byli vybráni z vězeňské populace teroristickým lídrem. Zatímco lídr zůstává za scénou jako mozek organizace, jsou to aktivní vykonavatelé, na které je zaměřena

¹ Určitou analogii můžeme u nás nalézt například v rámci tzv. diváckého násilí, kdy někteří mladí rasisticky naladěni jedinci se spojují s fotbalovými fanoušky, aby měli nejen přijatelnou základnu pro své projevy, ale aby mohli jaksí ospravedlnitelně vybit své nepřátelské agresivní naladění.

² Thomas Strentz je významným profesionálním expertem na terorismus. Jeho profily teroristů jsou mezinárodně používány.

pozornost. Využívají toho, aby vedli napínavě násilný a hédonistický životní styl, který jim organizace umožňuje. Ve skutečnosti však jsou takoví členové zřídka ideologicky zaujati pro poslání skupiny a v skrytu mohou mít pohrdání pro abstraktní cíle lídra a organizace. Nicméně u ní zůstávají, nejen pro to, že je po nich poptávka, ale proto, že jim, z jejich pohledu, přináší prospěch.

Třetí typ člena je ve většině teroristických organizací ten, koho lze nazvat *idealista*, který může být opravdu oddán ideji lepšího světa a je ochotný se pro všechny obětovat. Takoví jedinci jsou přímo dychtivě přibíráni teroristickou organizací, která je využívá pro své vlastní cíle. Vždy věrní, spolehliví, sloužící, jsou tito idealisté obvykle nejprve určeni k zajišťování běžného provozu, dokud se neprokáže, že se mohou uplatnit v sofistikovanějších a nebezpečnějších operacích. Jsou to často zoufalí, závislí mladí lidé, kteří hledají pravdu a filosofické vedení a kteří se pak snadno stanou obětí rétoriky lídra a jeho klamu.

Vcelku lze říci, že všechny typologie (nejen ty zde uvedené) se shodují na určitých obecných podskupinách členů teroristických organizací. Jsou zde – ideologicky působící charismatický vůdce; přísluhovači, pomocníci, kteří jsou hnáni skupinovými cíli a ideály; a „špinavě pracující“ vykonavatelé („dirty work“ operators), kteří jsou zde z osobních sobeckých důvodů (touha po napětí, zisku apod.).

Další část příspěvku se věnuje **typologii osobností teroristů**. Tato typologie je založena na současném psychologickém vhledu do teorie osobnosti a soustřeďuje se na rysy, typy a poruchy. Může být užitečná jak pro profilování a identifikování osob podezřelých z terorismu, tak pro rozvíjení cílených strategií výslechu. Typologie se orientuje na čtyři kategorie: I. terorističtí vůdci; II. přesvědčené osoby a nestabilní podvodníci; III. „dobří vojáci“ a „pracující včely“; a IV. osoby, které chtějí být ve středu pozornosti a nevypočitatelné (schizoidně-schizotypální) osobnosti.

I. Pokud jde o *teroristické vůdce*, nacházejí se zde *narcistické a paranoidní osobnosti*. Pro *narcistickou osobnost* je charakteristické velikášství, pocit, že má oprávnění klást nároky, dále arogance, potřeba být obdivován a nedostatek empatie pro pocity a názory druhých lidí. Lídři s tímto typem osobnosti jsou klasičtí kultičtí terorističtí lídři, kteří jsou přesvědčeni o vlastní autoritě a neomylnosti a vnímají sebe jako osoby, které stojí nad zákonem, protože

mají oprávněnost hodnotit a soudit záležitosti absolutní pravdy a spravedlnosti. Jsou poutavě charismatičtí a svou neotřesitelnou jistotou jsou schopni vlákat do pastí senzitivní ctitele a infikovat jejich horlivost a zanícení pro určitou kauzu. Jsou to lídři, kteří staví na pořádku a kteří očekávají, že jejich stoupenci budou bez otázek poslušní.

Vedle narcistického stylu osobnosti tvoří další hlavní skupinu kultovních lídrů *paranoidní osobnosti*. Ve struktuře paranoidní osobnosti je všeprostupující nedůvěra a podezřívavost, takže jednání a motivy druhých jsou téměř trvale interpretovány jako záluďné, pronásledující a zlomyslné. Paranoik má méně přitahujícího šarmu než čistý narcista, který chce být především milován a obdivován. U lídrů teroristické skupiny není také neobvyklá různá kombinace narcistických a paranoidních rysů.

Těžiště filosofie paranoidního lídra je s větší pravděpodobností soustředěna na rasové nebo náboženské otázky, zatímco narcistický lídr má expanzivní univerzalistickou filosofii, která zahrnuje celý svět. Paranoidní lídr je vždy přesvědčen, že stojí proti všem, že je jedinečný, a necítí žádné puzení získat přízeň od masy podřadných, kromě situace, kdy to stmelí oddanost členů skupiny, neboť ta je nutná, aby se dosáhlo požadovaných cílů.

Paranoidní osoba může být nejnebezpečnějším typem teroristického lídra nebo člena skupiny, protože mu vnímané externí hrozby a posvátné poslání skupiny ospravedlňují páchaní jakéhokoli druhu násilného činu, který je použit k podpoře jeho absolutistické náboženské nebo politické filosofie. Proto teroristické činy proti náboženským bezvěrcům, politickým rivalům nebo rasově podřadným osobám považuje za legitimní, jakožto obrana víry, boj za etnickou čistotu apod. V důsledku pokračujících násilných činů se pak u veřejnosti skutečně začne probouzet nenávisť vůči teroristické skupině a vůči každému s ní spojenému, čímž se utvrzuje paranoidní teorie spiknutí a cyklus zla.

Z pohledu Strentzovy klasifikace se u lídrů teroristické skupiny zřejmě vyskytuje *kombinovaně narcisistně-paranoidní typ* osobnosti. Je patrný zejména u náboženských nebo kultovních vůdců, kteří věří, že jsou vyvoleni k tomu, aby vedli masy ke spáse a duševní dokonalosti (ovšem té v jejich podání) a cesta k ní může dobře zahrnout zničení nepřátel ve jménu absolutní náboženské nebo politické pravdy. Jsou to lídři, kteří - když jsou ohroženi - s větší pravděpodobností povedou své stoupence k masově sebevraždě, neboť věří, že bez jejich vlastního božského vedení nemají jejich „poddaní“ žádný další důvod existovat.

Možnost spolupráce. Pokud jde o paranoidně nastavené teroristické lídry nebo členy skupiny, změna jejich zafixovaných přesvědčení je nepravděpodobná. V extrémech mohou tato přesvědčení dosahovat až bludařských kvalit, a to jim pak dává odolnost vůči logice nebo zastrašování.

Ve srovnání s nimi mohou narcisistně orientovaní podbosové a zástupci spolupracovat s orgány vynucování zákona. Může tomu tak být v případě, že budou přivedeni k přesvědčení, že jejich vlastní nadřazené znalosti nebo talent byly pošlapány lídry, kteří ani nedosahují jejich kvalit, a kteří nečestným způsobem zmařili jejich vzestup k moci ve skupině. Klíčem pro vyšetřující orgány je otevřít narcisistovi prostor pro to, aby mohl přijmout, že se mu dává nová a dokonalejší příležitost k uplatnění a vzrůstu vlastní důležitosti tím, když bude s úřady spolupracovat. Není ovšem známo, kolik takto osobnostně založených teroristických agentů střední úrovně se dalo touto taktikou „obrátit“. Jisté však je, že na paranoidní nebo paranoidně-narcisistní lídry neplatí. Naopak ti budou nahlížet své dopadení a vyslýchání jako zkoušku, či je budou brát jako důkaz jejich mučednictví, což ještě utuží jejich odpor.

II. Dalšími členy ve struktuře teroristických organizací jsou ***přesvědčení jedinci a nestabilní podvodníci*** (true believers, unstable deceivers). Pro ně jsou charakteristické *hraniční a antisociální typy osobnosti*.

Ve struktuře *hraniční osobnosti* (borderline personality) lze nalézt sklon k nevyzpytatelným a napjatým vztahům, které kolísají mezi nadměrnou idealizací a podhodnocením druhých; sebepoškozující impulsivnost; emocionální nestabilitu zahrnující střídavě nepřiměřeně intenzivní hněv nebo depresivní náladu, nebo obojí; sklony k sebevraždě; přetrvávající narušenou sebeidentitu; narušenost interpersonálních vztahů; chronický pocit prázdnoty, který může vyvolávat potřebu podnětů, často uspokojovanou cestou provokace nebo stupňování konfliktu.

Hraniční osobnosti mohou zpočátku být velice silně zapáleny pro ideologii skupiny a pro jejich vůdce. Dlouhodobě oddaní členové skupiny je však považují za nespolehlivé v důsledku jejich - pro tyto osobnosti tak typické - proměnlivosti interpersonálních vazeb. Nicméně intervaly jejich intenzivního idealistického zanícení a jejich ochoty značně riskovat

je mohou činit užitečnými, a ovšem také obětovatelnými, osobami pro nebezpečné teroristické mise.

Možnost spolupráce. Pro orgány vynucování zákona je proměnlivost vazeb hraniční osobnosti výhodou. Jestliže se člen s hraniční osobností začíná cítit zklamán ideály teroristické skupiny nebo cítí-li se být přehlížen lídrem, pak se silná oddanost může zvrátit do vzteké zlosti a odporu a takový jedinec si pak bude skupinu ošklivit se stejnou intenzitou, s jakou ji před tím obdivoval. Právě tento stav je příznivý pro orgány vyšetřování, které mohou takového jedince přesvědčit, že spolupráce s nimi dá do pořádku to špatné, co se událo. Jestliže se vyšetřujícímu podaří navázat silné pouto s vyšetřovaným, pak toho to může povzbudit, aby odhalil důvěrné detaily činnosti a plánů skupiny. Musí se ovšem pamatovat na to, že u takového hraniční osobnosti může snadno nastat situace, kdy se i vůči vyšetřujícím autoritám se stejnou intenzitou obrátí o sto osmdesát stupňů, jestliže se od nich cítí zneužíván nebo odmítán. Křehká a nestálá emocionální stabilita jedinců s hraniční osobností navíc také znamená, že pravděpodobně jsou teroristickým subtypem s velkým rizikem pro impulsivní sebevraždu, a proto by ve vazbě měli být drženi pod pečlivým dohledem.

Antisociální osobnost je typická svým trvalým pohrdáním a porušováním práv jiných. Projevuje se impulsivitou, kriminálním chováním, sexuální promiskuitou, užíváním drog a vykořisťujícím, parazitickým nebo predátorským stylem života. Ačkoli tento typ osobnosti má některé rysy shodné s narcisistní osobností (zejména pocit vlastní důležitosti a pocit oprávněnosti mít nároky na druhé), odlišují se od nich naprostým nedostatkem empatie a svědomí, které jim tak dovoluje zacházet s jinými lidmi jednoduše jako se zdroji jejich vlastního uspokojení.

Takovéto osobnosti se mohou připojit k teroristickým organizacím pro čiré vzrušení z toho dát průchod destrukci na podřadných, bezmocných občanech. Proto se často stávají atentátníky nebo pumovými útočníky. Ti z nich, kteří jsou inteligentnější, dokáží v rámci své činnosti hromadit bohatství a moc a dopracovat se v organizaci k pozicím velké autority. Tento typ se nejvíce podobá paralele Strentzova teroristického subtypu - cynickému a hédonistickému aktivnímu vykonavateli. Nepodobný narcisistnímu nebo paranoidnímu typu však pro antisociálního teroristu neexistuje žádná skutečná oddanost – pro něj je to vše hra; opravdová identifikace nebo zaujetí pro jakoukoli osobu nebo ideu je jeho povaze zcela cizí.

Možnost spolupráce. Když je „zmáčknut“ orgány vyšetřování, antisociál bez výčitek svědomí prozradí své kolegy, jen aby si zabezpečil vlastní kůži. Z taktického hlediska je možné využít toho, že tomuto typu osobnosti jde jen o vlastní prospěch, a proto je vhodné nabízet mu dohodu výměnou za zpravodajskou službu. Jediná stinná stránka může být, že antisociální osobnosti se domnívají být inteligentnější než kdokoli druhý, takže se mohou snažit přehánět a falšováním nadměrně manipulovat vyšetřujícími orgány, nebo se snaží využívat sílu zákona k tomu, aby odplatili svým nepřátelům. Další přitěžující tendence většiny antisociálních osobností obecně je patologické lhaní.

III. Do třetí skupiny členů teroristické organizace nahlížené pohledem osobnostních kvalit autor zařadil „*dobré vojáky*“ a „*pracující včely*“ (good soldiers and worker bees), pro které je typická vyhýbavá nebo závislá osobnost.

Vyhýbavá osobnost je charakteristická pocity nedostačivosti, přecitlivělostí vůči kritice a zábrany v sociálním styku, takže i k relativně neutrálním interpersonálním interakcím přistupují s obavami. Ačkoli je méně pravděpodobné, že mnoho jedinců s takovou osobnostní strukturou si vybere vražedné povolání jako je terorismus, mohou být někteří z nich zpočátku přitahováni aspekty pomáhání a sociální spravedlnosti, kterou náboženská a politická hnutí se zdají nabízet. Zdánlivě tak mohou vykonávat něco užitečného, a to ve skupině podporujících kamarádů. Navíc řád, prediktabilita a ideologická jistota nabízená mnohými těmito organizacemi jim přináší úlevu od mravních dvojznačností vnějšího světa. Tak jim příslušnost k takovým skupinám může zpočátku dávat utěšitelnost jistoty a dovolovat jim také, aby vnitřně získávali jakýsi sociální kapitál v obdivu od příslušníků jejich skupiny, což může působit jako forma sebeterapie. Teprve později si uvědomí, že ty přitažlivé stránky organizace jsou převáženy její odvrácenou, násilnou podobou.

Možnost spolupráce. Mnoha jedincům s tímto typem osobnosti, kteří jsou organizací zklamáni, se ulehčí, osvobodí-li se od teroristické skupiny a rádi poskytnou informace výměnou za bezpečnost. Budou s vyšetřujícími orgány spolupracovat úměrně tomu, jak ty jim budou poskytovat bezpečí a jistotu. Nejvíce produktivním přístupem při jejich vytěžování bude rovněž spolupracující a podporující styl dotazování a nikoli chladně konfrontující.

Závislá osobnost se vyznačuje submisivním a oddaným chováním vyvěrajícím z nadměrné potřeby pozornosti a vyžadování péče. Zatímco se vyhýbavé osobnosti bojí lidí a

preferují vyhýbat se jim, závislé osobnosti zoufale potřebují lidi a strachují se pouze z jejich odmítnutí nebo nedostatečné podpory. Lpí na tom, aby jim druzí poskytovali vedení a směr; charismatický vůdce je proto přesným objektem této touhy.

Členové teroristických skupin, kteří mají závislou osobnost, mohou opravdu být dobrými, oddanými vojáky, pokud od nich není vyžadováno nezávislé rozhodování. Poněvadž tyto osoby mají hlad po tom, aby byla potvrzována jejich užitečnost a hodnota, je pro organizaci žádoucí, aby v jejím rámci byla jejich komunikace s lídrem a ostatními členy skupiny více osobní.

Možnost spolupráce. Jsou-li závislé osoby vyšetřovány, mohou podržet svou věrnost teroristické skupině, protože mají pocit, že jim skupina dává význam, smysl a legalizaci. Jestliže však se jim dokáže, že ve skutečnosti nikdy nebyli považováni za vážené členy skupiny, ale že byli oklamáni a jen vykořisťováni lidry, mohou ztratit svou oddanost. Ovšem také naopak může tato situace vést k tomu, že se „zabarikádují“ ve svém přesvědčení a oddanosti, aby chránili svůj křehký sebeobraz. Jiná, účinnější strategie je stavět na spolupracujícím přístupu k vyslýchání, podobnému tomu, který se osvědčuje u osobností vyhýbavého typu. Ovšem v tomto případě je žádoucí dovolit závislým jedincům se vidět ne jako kriminální podezřelí v nepřátelském prostředí, ale jako hodnotná součást významného nového týmu nebo vyšetřovací skupiny, kde je přijímán.

Z pohledu Strentzovy klasifikace má zřejmě řada teroristických idealistů hraniční a závislou osobnost. Politická nebo náboženská skupina dává těmto osobám význam a oprávnění, a proto jí budou až urputně věrní, ovšem jen do té doby, dokud jim orgány vymáhání zákona neposkytnou nové ohnisko pro jejich loajlnost a poddanství.

IV. Čtvrtou kategorii osob nahlíženou z pohledu osobnostních kvalit tvoří, podle autora, **hledači pozornosti** (limelight seekers), resp. ti, kteří chtějí být ve středu pozornosti **a** osobnosti typu „uvolněné dělo“ (loose cannons), tedy jaksi **nevypočitatelné osoby**. Takoví jedinci mají histriónskou a schizoidně-schizotypální osobnost.

Histriónská osobnost se vyznačuje přehnaným projevem emocionality, hledáním pozornosti, vyžadováním vzrušujících podnětů, okázalou teatrálností v řeči a chování, z

dojmů vycházejícím impulsivním kognitivním stylem, přeháněním, aby udržela převážně ovšem povrchní vztahy, a vyžadováním obdivu, pozornosti a opečovávání.

Na rozdíl od jiných typů nejsou příliš disciplinovaní a nejsou ani ochotni si „špinit ruce“, ale teroristické organizace je mohou dobře využít jako nastrčené osoby pro mediální zviditelnění organizace nebo aby infiltrovali do tradičních organizačních struktur. Riziko zde ovšem může být v tom, že hlad histriónských osobností po uznání zastíní jejich loajalitu ke skupině tím, že přitáhnou k jejím aktivitám mnohem více pozornosti, než je žádoucí, a tak se stanou postradatelnou přítěží. Toto však může být pro vyšetřující orgány výhoda.

Možnost spolupráce. Orgány vynucování zákona mohou slíbit, že za cennou informaci o teroristické skupině se takové osoby stanou hrdiny médií, na což přistoupí tím spíše, když začnou pociťovat, že už to ve skupině „není zas tak zábavné“. V případě, že, podobně jako u narcisty, jim bude dána možnost být „ve světle reflektorů“ a také že uvěří, že budou v bezpečí proti odvetě skupiny, mohou histriónské osobnosti být pro orgány vyšetřování kooperujícím partnerem. Avšak vzhledem k jejich sklonu k okrašlování a vyzdvihování sebe by jejich informace měly být nezávisle ověřovány.

Schizoidní osobnost je charakterizována vzdalováním se od sociálních kontaktů a omezeným rozsahem emocionálního vyjadřování. Takové osobnosti nepotřebují druhé lidi a jsou naprosto šťastny, když jsou ponechány samy sobě. *Schizotypální osobnost* zahrnuje závažnější narušení myšlení a bizarnější chování. Má se za to, že tyto dvě poruchy osobnosti tvoří body na kontinuu, jehož krajní bod je schizofrenie, což již je duševní onemocnění. Schizoidní a schizotypální poruchy osobnosti mohou - zvláště pod vlivem stresu - epizodicky upadat do nevypočitatelných nebo psychotických stavů.

Ačkoli jedinci s takovouto osobností nejsou typicky těmi, kteří by se přidávali k nějakým skupinám, nestabilně strukturovaná identita mnoha schizoidních a schizotypálních osobností je může vést k filosofickému a spirituálnímu hledání, které může končit v sociálním nebo náboženském hnutí s teroristickými vazbami. Ve skupinách jsou považováni za podivíny soustředěné hlavně na sebe, ale mohou se projevit až zuřivým zaujetím, jestliže se filosofie hnutí odvolává na jejich výstřední náhled světa. Pod dlouhotrvajícím intenzivním stresem však mohou mít tendenci k dekompenzaci a přeludům, a pak se stávají obětovatelnými ručiteli skupiny.

Možnost spolupráce. Jestliže se cíle a názory teroristické organizace hodí na výstřední nahlížení světa schizoidních a schizotypálních osob, pak mohou být - podobně jako paranoidní členové - neústupně odolní vůči snaze přimět je ke zrazení skupiny. V případě však, že se rozhodnou ke spolupráci s vyšetřujícími orgány, jejich bizarní a fantastické informace, které někdy poskytují, znehodnocují jejich platnost a užitečnost. Pokud jde o styl vyšetřování, účinným by mohl být pevný, direktivní, ale ne otevřeně nepřátelský přístup, kdy se pozornost schizoidního člena bude soustřeďovat na jednoduché, přesné otázky. Tímto způsobem by bylo možno získat konkrétní kousky informací, které pak, s těmi ostatními, mohou vytvořit souvislé předivo užitečných zpravodajských informací.

Z podaného přehledu je zřejmé, že pro orgány činné v trestním řízení je kvalifikovaný vhled do mysli pachatele a teroristy velice potřebnou znalostí, právě tak, jako je pro ně důležitou dovedností na poznatcích postavené zvládání praktické psychologie.